

FLYINGE UTVECKLING

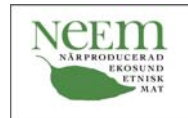
Närproducerad Ekosund Etnisk Mat

av

Gunnar Petersson

FLYINGE UTVECKLING

Februari 2014

ISBN 978-91-977299-9-4

Förord

Detta projekt syftar till att undersöka möjligheterna för att etablera en plats för Närproducerad Etnisk Ekosund Mat (Neem) inom Skåne län. Här skall personer med olika etnisk bakgrund, som är intresserade av och har kunskaper om odling från hemlandet medverka.

Odlingsanläggningen skulle också innehålla en intilliggande restaurang, där lokalt producerad mat med olika etnisk bakgrund kan tillagas och erbjudas tillsammans med kurser och utbildning. Hela anläggningen är tänkt att bli en mötesplats för matintresserade med olika etnisk bakgrund och syftar till att utveckla ett grönt entreprenörskap hos deltagare från olika länder.

Projektet skall också undersöka och testa metoder för odling av ekosund mat.

Projektet har pågått under perioden februari 2009 – mars 2014.

Finansiering via Landsbygdsprogrammet Länsstyrelsen i Skåne län och med medfinansiering Region Skåne miljövårdfonden.

Idé och projektledning Gunnar Petersson, Flyinge Utveckling.
Projektägare Flyinge Utveckling.

Styrgrupp Janni Vestergaard, Skånska Livsmedelsakademien och Bo Fransman Region Skåne från augusti 2010

(Journalnummer hos Jordbruksverket 2009-723 Kundnummer M 13584.
Medfinansieringsbeslut Region Skåne Miljövårdfonden 2010-04-20 M841)

FLYINGE UTVECKLING

Flyinge Utveckling
Roslösvägen 11
247 47 Flyinge
www.flyinge.nu
flyinge-utveckling@telia.com
telefon 046-522 20

Rapporten tillhandahålles även via nedladdning på webbsiten
www.flyinge.nu/neem

Ekomuseum Kävlingsån Del I Förutsättningar, Eva Uddenberg 2005

Ekomuseum Kävlingsån, Del II Förslag, Eva Uddenberg, 2005

Flora och Naturvärden i Flyinge – en inventering, Linda Gustafsson, 2005

Insektsinventering i Flyinge, Stefan Jarl, 2005

Flyinge – centrum för Skåne som hästregion, Gunnar Petersson februari 2006.

Flyingebygden – från förr till framtid, red. Gunnar Petersson, september 2006, ISBN 978-91-631-9613-3

Horse Innovation Arena, Gunnar Petersson och Zoltán G-Wagner, november 2007, ISBN 978-91-977299-0-1

Lundaland Utvecklingsstrategi 2007-2013, december 2008

Svenskt Hästmuseum-grundrapport juni 2009, Kari Lawe ISBN 978-91-977299-1-8

Svenskt Hästmuseum, Förstudie, Gunnar Petersson nov 2009, ISBN 978-91-977299-2-5

Första Koföreningen, Förstudie Henrik Jansson, Gunnar Petersson, dec 2009, ISBN 978-91-977299-3-2

Naturum Lundaland i Flyinge, Gunnar Petersson Sara Ericsson, juni 2010 ISBN 978-91-977299-6-3

Naturum i Flyinge, Lokalisering och utformning, LAR Eva Uddenberg, maj 2010

Folkhälsa på landet, Marie Nilsson, juni 2010 ISBN 978-91-977299-7-0

Bo i Lundaland, Gunnar Petersson, Per-Olof Treijner, december 2010, ISBN 978-91-977299-8-7

Flyinge den 19 februari 2014

Gunnar Petersson

Sammanfattning

Projektet har testat mindre odlingsförsök på Habo Gård och Holma Gård. Vi har även sökt hitta en större mera synlig etablering där överskottsenergi från ESS skulle kunna komma till användning. Projektet har sökt nya medel bland annat från ESF och Vinnova, för att kunna fortsätta på den inslagna vägen men med vissa förändringar. Dock utan positiva besked vid denna tidpunkt.

Inom ramen för detta projekt har även två mindre odlingsanläggningar på Habo Gård (Lomma kommun) samt Holma utanför Höör använts för provodlingar under 2011 respektive 2013. Både dessa ställen har erbjudit odlingsmark som ligger nära kopplad till en restaurang. Utrikesfödda, långtidsarbetslösa med intresse för odling har deltagit under odlingssäsongen. Grönsaker har levererats till restaurangen och använts i matlagningen.

Under 2013 har vi också lagt mycket kraft på att stärka möjligheterna att komma vidare. Detta har resulterat i att vi med stöd av Helena Hölerman, Länsstyrelsen under september skickat en ansökan till ESF-rådet kallad Grön Etablering.

Om medel beviljas kommer vi att under 2014 undersöka förutsättningarna för en odlingsanläggning med möjlighet att ta emot utrikesfödda nyanlända med intresse för odling och erbjuda språkinläring (SFI) odling i teori och praktik samt etableringslots. Detta paket kallar vi för Grön Etablering.

Vi anser idag att Holma Gård – som ligger en 20 minuters promenad från stationen i Höör – skulle kunna vara en möjlig plats. Men vi är öppna för att undersöka fler platser.

Mycket av det arbete som kunnat bedrivas inom projektet har blivit möjligt, genom att föreningen Flyinge Utveckling har bidragit med

resurser som inte fanns med i ansökan och heller inte angavs som kostnad i ansökan.

Ett stort tack till alla som bidragit till att detta projekt kunnat nå framgång.

Bakgrund

Skåne har många invandrare och goda förutsättningar för odling.

Skåne har invandrare från skilda kulturer, som tar med sin matkultur hit. Så många som 193 olika länder finns representerade inom Skåne. Detta innebär en stor kunskapsbank men också behov av import av grönsaker och frukt samt färdigvaror från många olika länder. Som alternativ kan man söka tillvarata invandrarens erfarenheter av odling från hemlandet och pröva vad av detta som kan odlas här i södra Sverige.

Många saknar arbete och sysselsättning i regionen. Herbert Felix var en invandrare som kom till Skåne. Han kan utan tvivel sägas vara en mycket god förebild. Herr Felix utnyttjade nämligen sina erfarenheter från hemlandet Ungern och byggde upp ett stort livsmedelsföretag här i Skåne. En hel del pekar på att närproducerad ekosund etnisk mat, som är intressant för det mångkulturella Skåne och Sverige, har och kommer att ha allt större betydelse för vår region, inte minst ur ett hållbarhetsperspektiv. Skåne har ju också på grund av sitt läge det allra bästa klimatet i Sverige för odling av grönsaker från andra länder. En stor del av Sveriges inhemska matproduktion sker i Skåne och här finns också många utrikesfödda från ett stort antal länder.

Finns metoder för odling och gödning av marken – som både är bättre för klimatet, jorden och människan, som gör att Skåne sticker ut i matlandet Sverige? Biogödsel är ett begrepp som lyfts fram alltmer. Ett gödselmedel som ingår i det naturliga kretsloppet. Ett exempel på biogödsel är restprodukten vid biogasframställning – en produkt med ett högt näringsvärde.

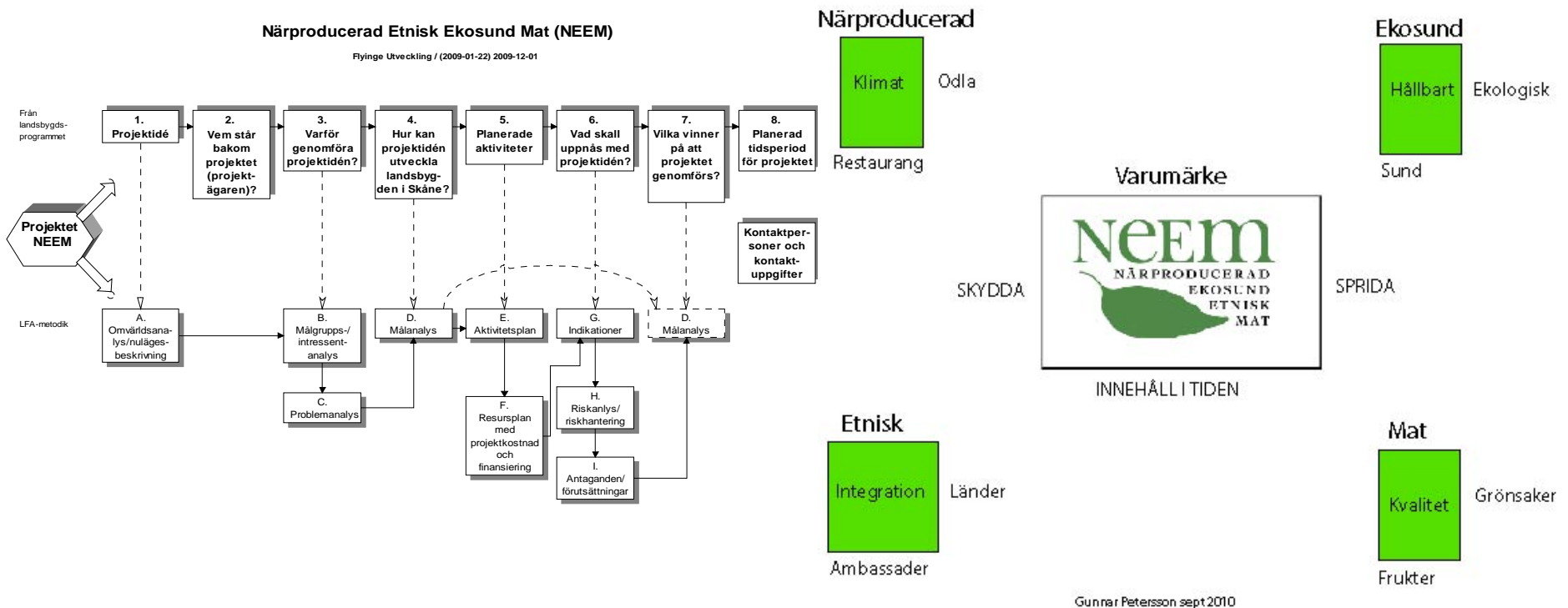
Vi tror också att odling av grönsaker, rotfrukter och frukter från olika länder kan skapa en mötesplats där många länders odlingskultur kan lyftas fram. Just odling är ju ett gemensamt intresse oavsett vilket ursprungsland man kommer från. Odling verkar också rehabiliterande och helande. I Skåne finns människor från många olika kulturer, som vi i detta projekt vill visa på och lyfta fram. Att få lyfta fram sitt eget lands mattraditioner och odlingskunskande skapar stolthet och hoppas vi integration och entreprenörskap i Skåne. Hållbar odling ligger också nära de utmaningar som FN:s klimatpanel IPCC pekar ut och som kräver att folk i alla länder medverkar.

Detta projekt pekar på en möjlighet och vi vill söka besvara de frågor som ställs.

1. Projektidé

Att undersöka möjligheterna för att etablera minst en anläggning för Närproducerad Ekosund Etnisk Mat inom Skåne län, där odlingsintresserade från olika länder odlar sitt hemlands mat. Odlingsanläggningen skall ha en intilliggande restaurang, där lokalt producerad mat kan tillagas och erbjudas tillsammans med kurser och utbildning i matlagning, entreprenörskap och odling. Projektet skall också undersöka och söka prova ut metoder för hur ekosund mat kan odlas.

”En mötesplats för odling av mat från olika länder, som ger aspekter och inspiration att det känns viktigt för många att besöka mötesplatsen om och om igen.”

Mat som odlas och tillagas nära konsumenten/matgästen är klimatsmart men också nyttigare. Kan vi odla mer av mat som vi idag importerar så spar vi på transporter. Kan personer som kommer från ett visst land odla mat från sitt hemland, så är det således bra för klimatet. Kan odlingsintresserade från olika länder lära känna varandra så skapas integration. Kan vi lära oss att odla på ett resurssnålt sätt som också ger goda skördar med bättre kvalitet. Kan vi lära oss tillagning, genom att lära av varandra. Kan vi bättre lära känna ett annat lands matkultur?

Varumärket NEEM är framtaget för att skydda och sprida dessa tankar till andra platser då den första anläggningen är etablerad.

Ekosund mat

Ekosund mat innebär, som vi vill definiera det, att maten skall odlas så att minimalt med kväve, fosfor, kalium och bekämpningsmedel används, men också att de odlade växterna tar upp maximalt med CO₂ samt innehåller för varje specifik växt optimala mängder av spårämnen, mineraler som är viktiga för djur och människor. Den jord vi odlar på

skall efterhand bli alltmer näringsrik så att odlingen blir långsiktigt hållbar. Såväl miljö/klimatvänliga odlingar som näringsriktiga grönsaker ger sannolikt också bättre smak. De odlingsmetoder vi vill pröva ut skall också kunna skalas upp. De resultat vi får - önskar vi också kan bli vetenskapligt verifierade i ett annat projekt. Vi har vid flera tillfällen sökt intressera organisationen KRAV att titta på dessa aspekter på matproduktion.

A. Omvärldsanalys/nulägesbeskrivning

Sverige Europas matland

Sverige har ambitionen att bli Europas främsta matland. Detta budskap förmedlas inte minst av vår landsbygdsminister Eskil Erlandsson. Då faller det sig naturligt att också ta med våra invandrares olika matkulturer. Kan vi dessutom hitta en eller flera metoder för att odla ekosund mat och ytterligare stärka vårt kunnande då det gäller att tillaga maten på ett sunt och tilltalande sätt, så är vi en bit på väg mot målet.

Sverige öppet för influenser utifrån

Svenskarna har alltid varit intresserade av att prova på olika nationella kök i samband med turistresor. En hög andel utrikesfödda innebär också en mångfald av olika matkulturer som blandas inte minst i Skåne. Matvanor påverkas av dem som driver restauranger, som ju är de som efterfrågar råvaror. Det känns som om allt fler utrikesfödda finns inom restaurangbranschen.

Svensk mat innebär närproducerat

Skåne är en stark matregion. Här finns goda jordar, ett allt varmare klimat, stora befolkningscentra och vår region är porten till den europeiska kontinenten. Många etniska grupper och utrikesfödda bor här. Råvaror som odlas i Sverige nära där sedan maten lagas till måste vara bra exempel på svensk mat. Men skall maten kunna representera Sverige så behöver vi odla råvaror som härstammar från många olika länder här i landet.

Grön Integration

Genom att visa landsbygden för utrikesfödda, så kommer sannolikt några att välja att flytta ut på landet för att närproducera, visa upp och servera sina olika hemländers matkulturer. På så sätt skapas nya entreprenörer, som får Sverige att växa.

Grön Etablering

Genom att introducera landsbygden för nyanlända utrikesfödda och koppla detta till språkundervisning (SFI), odling i teori och praktik samt etableringslots så hoppas vi skapa nya entreprenörer, landsbygdsfamiljer och utrikesfödda som kan hitta egen försörjning.

Faktorer och trender i omvärlden som kan ha samband med projektet på längre sikt.

Svenskars och invandrades intresse av mat och odling ökar. Många invandrare kommer från odlingsbygder i hemlandet. En viktig mötesplats för att öka förståelsen mellan människor från olika kulturer. Ta kål på myter. Kultur betyder ju i grunden odla.

"Precis som att alla **invandrare odlar** potatis under parkettgolvet"

Många svenskar reser idag till fjärran länder – men framtiden kanske innebär fler som turistar hemma och fler andra européer, som väljer att turista i Sverige. Intresset för andra länders matkultur är stort i Sverige.

"Fredrik Önnervalls matresa i Kina visas just nu på TV"

Mycket pekar på vikten av investeringar i basnäringar, som säkert och under många år ger möjligheter till arbete och sysselsättning här i landet.

Miljö och klimatfrågorna blir allt viktigare. Transporter blir dyrare, vilket gynnar närproducerat. Minska importen av livsmedel från andra länder inte minst de som ligger långt bort. Frukt och grönt blir allt viktigare.

Hållbar odling. NPK-gödning är en metod som hotas av sinande tillgångar på fosfor. Minskat läckage till vattendrag och havsbottnar är också önskvärt.

Kopplingen mellan hälsa och hälsosamma råvaror och tillagningsmetoder blir allt tydligare.

Lära av andra länders matkulturer. Här har Sverige en god ställning med medborgare från så många olika länder. Lyft fram utrikesfödda och deras betydelse.

I Skåne finns en närhet till stora befolkningscentra med goda kommunikationer. Ökat intresse från många olika länder att besöka Skåne.

Allt fler söker efter bra och nyttig sysselsättning efter pensioneringen. Vikten av integration i det mångkulturella Sverige där också särarten lyfts fram. Odling är då en arena som alla kan vara med på. Ett varmare klimat ger bättre förutsättningar för odling av mera sydliga växter inte minst i Skåne. Vi ser numera allt fler vinodlingar växa fram.

Arbetslösheten bland utrikesfödda och ungdomar är högre. Att erbjuda utbildning och nätverk är ett sätt att stimulera dessa grupper.

Skåne har en stor livsmedelsindustri och här finns Skånska livsmedelsakademien. Entreprenörskap inom livsmedelsområdet är av stor betydelse.

Arbetslösheten bland utrikesfödda är högre. Invandraren kanske uppfattar landsbygden som man flytt ifrån som fattig och utan möjligheter. I Sverige är det ju inte så men det kan behöva tydliggöras och möjligheterna synliggöras och även underlätta ett sådant val.

Skånska Livsmedelsakademien är ett viktigt nätverk i Skåne för att hjälpa till och marknadsföra svensk mat.

I Sverige finns ett stort intresse för omställning till en mera CO2 neutral livsmedelsproduktion.

Intresset för närproducerade livsmedel ökar, likaså intresset för ekologiskt odlade råvaror och alltfler personer är intresserade av att medverka till ett samhälle som är mera hållbart.

Efterfrågan på mat växer i takt med att världens befolkning ökar. Samtidigt ökar välståndet i många utvecklingsländer, som exempelvis i Kina och därmed också efterfrågan på mat. Detta pekar på att odling av en mångfald av närproducerade råvaror till köket måste till också i Sverige för att vi skall kunna bli Europas matland.

Ytterligare synliggöra andra länders matkulturer i Sverige, vilket berikar matlandet Sverige. Genom mindre modifieringar av sådana matkulturer kan de passa in och bli en del av svenska matlandet. Detta visades bland annat av Maria Masoomi på Jordbruksverkets konferens i Jönköping 9/2-11.

Lansering av Sverige - det nya matlandet innebär att lyfta fram det vi är bra på. Men detta måste ske då vi har tillräckligt med intressanta ställen att visa fram. Unika restauranger finns men ännu inte i tillräcklig omfattning.

Vägre restauranger och andra enklare dagens rätt restauranger behöver anpassas, så att upplevelsen inte går förlorad.

Ann-Marie Hovstadius Visit Sweden håller i kommunikationsplattformen, som ännu inte är lanserad av bland annat dessa skäl.

Priserna hos lantbrukaren då det gäller matprodukter har i reella tal stadigt sjunkit sedan 1970-talet. Stordrift har blivit ett sätt att klara den sjunkande lönsamheten. Men vi ser nu att även denna strategi verkar ha nått vägs ände. Detta hotar att ytterligare sänka självförsörjningsgraden i Sverige.

Föredrag på Jordbruksverkets konferens Kreativ landsbygd 2011

Paketerade matupplevelser har stadigt ökat i värde de senaste åren. Kombinationer som exempelvis vandring+mat, närodlat + mat, cykel+mat, pilgrimsvandring + mat, underhållning+mat, lärande+mat, matlagning+mat, naturupplevelser+mat, kultur+mat, mångkulturellt+mat, fest+mat och konst+mat kan ge ett betydligt bättre täckningsbidrag.

Föredrag på Jordbruksverkets konferens Kreativ landsbygd 2011. En grisbonde tänkte ställa om till odling, där man får hyra en viss odlingslott och så har man gemensamma lokaler för försäljning.

Det mångkulturella inslaget i Sverige innebär goda möjligheter att paketera matupplevelser som också påverkar människors syn på varandras kultur. Låt detta komma fram genom att erbjuda sådana mötesplatser. Detta projekt är ett sådant exempel. Föredrag på Jordbruksverkets konferens Kreativ landsbygd 2011.

Svenska kockar lyckas väl i sammanhang där man tävlar inom konsten att laga mat. Detta har betydelse för att öka intresset för matupplevelser i Sverige.

Vi i västerlandet äter för upplevelsen, där det sociala sammanhanget är mycket viktigare än smaken. Det är historien om upplevelsen som vi berättar för andra som är poängen. Då är smak svårt att göra en historia av.

Miljön där maten serveras. Hur maten presenteras. Vem som är kock. Hur det sociala utbytet med övriga gäster fungerade. Upplevelser före måltiden.

Tallriken – en ögonfröjd i form av estetisk upplevelse. Vinet Richard Fällström Grythyttan Akademi och Örebro Universitet, SLU Alnarp Tillväxt Trädgård 2011.

Kvinnor 65+ är de som ökar mest som restaurangbesökare. Kvinnor handlar och lagar den mat som barnen och mannen vill ha. Ju fler smakord vi kan tillföra språket desto mer försäljning. SLU Alnarp Tillväxt Trädgård 2011

Färre butiker, hushållen minskar i storlek, tekniska prylar i köket ökar, lyxigare köksinredningar, fler matprogram på TV, mindre tid på matlagning, befolkningen åldras, allergierna ökar, upplevelser efterfrågas. SLU Alnarp Tillväxt Trädgård 2011

Frukt och grönt omsätter årligen 21 miljarder kronor i Sverige inom butiksledet. Svenskodlat står för 26% år 2007. Tjugotusen personer sysselsatta inom området. Andelen svenskodlat minskar. SLU Alnarps

FLYINGE UTVECKLING

forskningsprogram Tillväxt Trädgård, viktig för att påverka utvecklingen mot mera inhemsk storskalig odling.
SLU Alnarp Tillväxt Trädgård 2011

Tomatodlingen i Sverige uppgår till kanske 10% av hela behovet. Vi skulle kunna odla mera men det saknas entreprenörer som vill ta risker. Just i närheten av överskottsenergi, logistik och mark med god tillgång till bra vatten är fördelaktigt. Skapar varaktiga arbetstillfällen och minskar transporter.
SLU Alnarp Tillväxt Trädgård 2012. Studiebesök Karlshamn

Matmarknader arrangeras på alltfler ställen med stor framgång. MAT 2013 i Växjö samlade 43000 besökare och 160 deltagare.

Ölands skördefest erbjuder 2013 så mycket som 900 event över hela ön. Besöksantalet kan uppgå till 3-400 000 personer.

Men många även mindre matmarknader blir alltmer frekventa. Ekobonden i Skåne arrangerar Ekorundan. Ringsjöstrand Restaurang i Hörby kommun arrangerar matmarknad vid sin anläggning. Hållbara Blädinge i Kronoberg arrangerar Skördefest med ett 50-tal utställare. Naturskyddsföreningen gjorde en liten matmarknad i stadsparken i Lund 2012 och 2013. Bondens marknad arrangeras i Malmö.

Huseby Bruk arrangerar en skördeexpo i sin vackra slottsbyggnad, där man arrangerar bland annat odlingsresultat från sina trädgårdar. Guidade visningar erbjuds besökaren.

Kopplingen mellan mat och hälsa ökar i betydelse. Alltfler efterfrågar ekologiska produkter.

Ökat intresse för egen odling av frukt och grönt.

Hallonen är från Ringsjöstrands matmarknad 2013.

3a. Varför genomföra projektiden?

Projektet gynnar landsbygdsutvecklingen och ger utrikesfödda chansen att visa upp sitt kunnande. Grönt entreprenörskap får nya aspekter, genom att människor från andra kulturer kan hitta en egenförsörjning.

Projektet skall identifiera intressenterna, det vill säga de som vill medverka i förstudien och de som önskar vara med och förverkliga projektet.

Klimatförändringarna påverkar vad som har kunnat odlas och vad som framgent kan odlas i Skåne. Genom att minska importen av färdigvaror och få en ökad andel närproducerad mat, som passar för breda grupper av konsumenter, gynnas och utvecklas landsbygden.

Fler arbetstillfällen för svaga grupper i samhället skall skapas. Vi har för avsikt att synliggöra dessa gruppers betydelse.

Det är viktigt med en restaurang, som ligger intill där maten produceras så att man kan se/besöka odlingsmiljön i samband med måltider. Begreppet närproducerad får ett tydligt innehåll.

3b. Målgrupps-/intressentanalys

Målgruppen omfattar Företagsamma invandrare, invandrarföreningar i Skåne län med kompetens och intresse för odling och matlagning. Deltagande, som uppskattar mat från olika länder. Företag och organisationer inom matproduktion, livsmedelsförsäljning, forskning, restaurangrörelsen, turistnäringen med flera.

Arbetsförmedlingen AMO-Lund

Vilken typ av mat importeras idag? Vad skulle kunna framställas här i landet? Vad lämpar sig för ekosund odling.

Målgruppens etniska sammansättning m.a.p. utländsk härkomst, könsfördelning, ålder, utbildningsbakgrund, och arbetslivserfarenhet utreds. Fokus skall ligga på företagsam etnisk könsobunden mångfald från några länder i arbetsföra åldrar, i anslutning till utbildning/erfarenhet med agrar inriktning och gediget matlagningskunnande.

Vilka invandrargrupper är intresserade? Vilka kan arbeta tillsammans?

Hur kan de olika målgrupperna involveras i analys- och förberedelsearbetet?

Intressentgrupp:

Länsstyrelsen i Skåne län (huvudfinansiär)

Region Skåne (medfinansiär)

Lunds Universitet

SLU Alnarp

Skånska Livsmedelsakademien

Lunds Integrationsfrämjande Samarbetsorganisation (LIFS)

Herbert Felixinstitutet i Eslöv

SwePharm AB

Leader Blekinge

Arbetsförmedlingen AMO-Lund

Kristianstads kommun

Höörs kommun

Lunds kommun

3c. Problemanalys

Vilka problem vill vi lösa?

Göra sammansättningen av Skånes matkultur ännu mer intressant.

Minska arbetslösheten. (huvudproblem)

Minska avfolkningen av landsbygden.

FLYINGE UTVECKLING

Minska miljöförstörelsen till följd av resor och långa transporter.
Få bättre kunskap om vilka råvaror från andra länder som kan odlas här i Skåne främst inom zon 1-2.
Minska främlingsfientligheten och öka invandrares intresse för att arbeta på landsbygden.
Öka företagsamheten och möjligheter till sysselsättning och försörjning på landsbygden.
Högre kvalitet på maten.
Minska påverkan på klimatet vid odling av råvaror inom livsmedelsproduktionen.

Orsaker till problemen.

Lågkonjunktur.
Relativt få invandrare med arbeten på landsbygden.
Invandrare i allmänhet har svårare att få arbete.
Billiga transporter har möjliggjort storskalig odling och specialisering.

4. Hur kan projektiden utveckla landsbygden i Skåne?

Om förstudien blir så lyckosam att en anläggning kan etableras någonstans i Skåne, är tanken att denna skall inspirera till flera etableringar över hela Skåne. När invandrare förstår att landsbygden både kan ge försörjning och bra livskvalitet, stärks bygden. Fler utrikesfödda flyttar då ut från städerna och kommer på detta sätt att lämna sitt bidrag till landsbygdsutvecklingen.

Skåne är lämpat på grund av

- Stora befolkningscentra.
- Nära kontinenten.
- Allt varmare klimat.
- Goda jordar.

- Många etniska grupper och många utrikesfödda som bor i framförallt städerna.
- Många nyanlända utrikesfödda kommer till Skåne.
- Skåne har goda jordar och klimat för odling.
- Livsmedelsakademin och många framgångsrika företag inom livsmedelsbranschen finns här.
- Matkluster Skåne.
- Sverige behöver stärka sin profil som matland.
- Skåne behöver förstärkas som destination och mat är då en viktig del.
- Herbert Felixinstitutet i Eslövs kommun, där en invandrare är en god förebild.
- SLU Alnarp med stora forskningsprojekt inom Tillväxt Trädgård, Öreferie med flera projekt.
- SwePharm AB som är forskare inom odling av växter för hälso-/medicinskt bruk.
- Överskottsenergi MAX4ESS, inte minst lågtempererat vatten som behöver kylas. Borde kunna användas inom trädgårdsnäringen.

D. Mål

Skapa sysselsättning för invandrare och intresserade svenskar på landsbygden, genom att i samverkan inrätta en anläggning för Närproducerad Ekosund Etnisk Mat inom Skåne län.

Finna minst en metod som på ett ekonomiskt sätt kan tillföra några viktiga odlade livsmedel ett större och rikare mineralinnehåll (ekosund). Metoden kan även komma att kunna användas inom jordbruket i större skala och på så sätt bidra till odling med bättre kvalitet. Det bör gynna lantbruket och landsbygdens utveckling på sikt. Detta mål har dock inte prioriterats.

Anläggningen skall spegla mångfalden av etniska grupper i Skåne, vara verksam året runt, bidra till en hållbar och bestående utveckling,

FLYINGE UTVECKLING

provodla grödor som normalt odlas i andra länder (etnisk), producera nära, samt visa på olika länders matkulturer.

Arbetsstillfällena kan erbjudas svaga grupper och utbildning och kompetensutveckling.

Restaurang som ligger nära där maten produceras, så att man kan se/besöka odlingsmiljön. En vacker miljö där helheten ger en hög status. Verksamheten skall kunna byggas ut efterhand. Det är därför bra om restaurangen/konferensrum mm redan finns och platsen är känd för besökare.

Integration och tillvaratagande av utrikesföddas odlingskompetens.

Arrangemanget skall vara upplevelseinriktat.

Huvudmålet är att nå bestående verksamhet (sysselsättning) för målgruppen och därigenom en möjlighet till egen försörjning.

Andra mål är:

- Tillvarata invandrargrupper mat- och odlingskunnande.
- Intressantare skånsk mat.
- Bättre miljö/klimat genom minskade utsläpp av kväve, kalium, fosfor
- Stärka nätverk inom mat
- Miljö och klimat

5. Planerade aktiviteter

Vi skall knyta kontakter med intressentgruppen, för att få förslag på hur och var anläggningen skulle kunna utformas och placeras.

Förstudien omfattar följande steg enligt den målstyrda projektplaneringsmetoden LFA:

A. Omvärldsanalys/nulägesbeskrivning,

B. Målgrupps-/intressentanalys,

C. Problemanalys,

D. Målanalys,

E. Aktivitetsplan

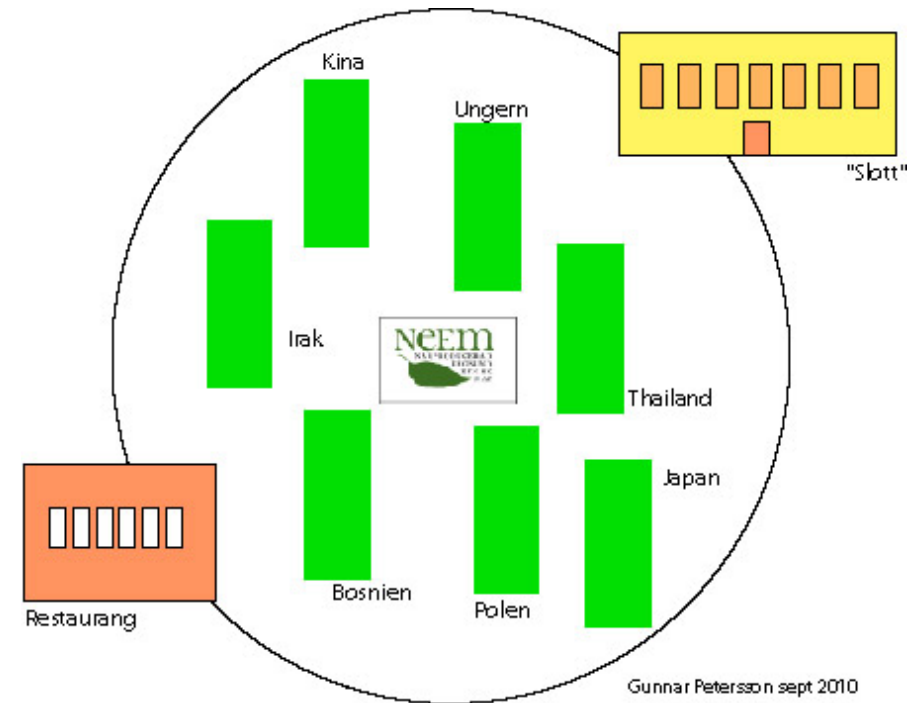
F. Resursplan med projektkostnad och finansiering

G. Indikatorer,

H. Riskanalys/riskhantering,

I. Antaganden/förutsättningar

J. Försök och tester

E. Aktivitetsplan

Ge en belysande bild av hur en anläggning för Närproducerad Ekosund Etnisk Mat skulle kunna vara utformad och om det finns tillräckligt stöd för en sådan satsning.

Synliggöra ett nätverk av personer och organisationer, som har ett kunnande, med bäring på projektets syfte och intresse av att det blir verklighet.

Fysisk miljö

- NEEM behöver byggnader, odlingsbäddar och utrustning.
- Vilka krav kan ställas på dessa?
- Peka ut några platser, som skulle kunna vara möjliga lokaliseringar.

Odlingen

Utforma minst en metod som uppfyller målen med ekosund mat.

Mötesplatsen

- NEEM skall vara en mötesplats för dem som får utbildning, ger utbildning, vill besöka, uppleva, delta, ha egna events, samt få rehabilitering.
- NEEM skall bidra till att fler utrikesfödda väljer att arbeta med odling på landsbygden.
- Hur många besökare kan förväntas och vad vill de göra?
- Hur många personer kan sysselsättas?
- Hur ser vägen ut till en verksamhet som kan ge en anställning?
- Hur ser besökaren ut?
- Hur sker samverkan med närområdet.
- Lokala föreningars deltagande och kunskap är viktigt.
- Placeringens geografiska läge och tillgänglighet?
- Är platsen redan etablerad inom mat och odling?
- Hur kan detta utformas för bästa resultat?

Liknande anläggningar

- Studiebesök på NEEM-liknande anläggningar i Sverige.
- Vilka är dessa och vad kan vi lära av dem?

Samverkan med andra

- Vilka andra motsvarande anläggningar finns som kan vara intressant att samverka med?

- Hur kan dessa kontakter upprätthållas och vilket utbyte kan ske?

På vilket sätt kan EU-programmet Leader gynna

- en etablering och
- samverkan med andra?

Etablering av en NEEM skall också ta hänsyn till påverkan på

- klimattutveckling och
- miljön, d.v.s. ge en hållbar utveckling

Ta fram underlag till en fördjupad analys för specifik projektering och genomförande.

6. Vad skall uppnås med projektiden?

Indikatorer

Hur kan måloppfyllelsen mätas såväl kvantitativt som kvalitativt? Hur ser dessa indikatorer ut?

X antal invandrare i anläggningen inom Y antal år med Z antal besökare.

Minst en metod för ekosund odling.

Minst en växt i odling som härrör från ett annat land och har en användning inom landet och som har chans att kunna etablera sig i kommersiell skala.

Risakanlys/riskhantering

Vilka risker finns? Vilka är interna (påverkansbara) och vilka är externa (utanför projektets ramar)?

Antaganden/förutsättningar

Vilka förutsättningar finns för projektets genomförande?

Vad förutsätter vi att andra gör för att projektet skall bli genomförbart, såväl på samhällelig (kanske lagar/förordningar) som regional/lokal nivå?

7. Vilka vinner på att projektet genomförs?

Från målanalysen vet vi att det gäller att skapa arbetstillfällen för utrikesfödda och andra intresserade på landsbygden.

Huvudmålet är att nå bestående verksamhet (sysselsättning) för målgruppen och därigenom minskad arbetslöshet.

Förbättrade relationer med invandrargrupper. Intressantare skånsk mat. Bättre miljö genom minskat resande och mindre transporter, samt därigenom en reducerad import och mindre utlandsberoende.

Ökad förståelse för den kunskap som finns bland invandrare och möjlighet att pröva den mat som kan tillagas.

Bättre kunskap om vad som kan odlas i Skåne, baserat på den kunskap som finns bland invandrare.

J. Försök och tester

Flera försök har genomförts under projektiden. Vi har sökt få ihop de fyra delarna platsen, deltagarna, besökarna och odlingen.

Det betyder att hitta en bra plats med goda förutsättningar för odling som också har en restaurang, dit utrikesfödda från stora delar av Skåne enkelt kan ta sig för att odla och utveckla matprodukter av sådan kvalitet att platsen blir synnerligen väl värd att besöka.

Man kan efter tre år med projektet dra den slutsatsen att det finns betydande svårigheter i att få ihop dessa fyra delar.

Samtidigt har vi blivit än mer styrkta i övertygelsen att målet är mycket angeläget. Under 2013 har vi med hjälp av Länsstyrelsen något smalnats av målet, för att säkrare nå framgång. Det gäller främst antalet besökare och krav på att restaurangen skall vara i toppklass.

Deltagarna

Odlingsintresserade från olika inte minst utomeuropeiska länder. Kan rekryteras först då det finns en plats med goda förutsättningar. Kontakter togs med LIFS, som är en paraplyorganisation för invandrarföreningar inom Lunds kommun. Kontakten togs (2011) då vi tyckte att vi hade en möjlig plats – nämligen Habo Gård, som ägs av Lunds kommun.

Organisationen LIFS, kom sedan att splittras och våra kontakter med dem avstannade, då vi blev varse att platsen inte var rätt.

Under 2011 rekryterade vi deltagare från föreningens egen jobbarena för arbetssökande.

Ett 20-tal personer hade möjlighet att välja odling och bland dem var det tre som gjorde så. Bland dessa tre var en utrikesfödd från Turkiet, som också hade en lämplig utbildning och ett brinnande intresse för odling.

Under 2013 rekryterade vi också från föreningens egen jobbarena och fick tre personer, varav två som blev riktigt intresserade. Ingen av dessa är dock utrikesfödd.

Genusperspektiv på intresset är två kvinnor och fyra män. Detta speglar i helt fördelningen av män och kvinnor inom jobbarenan.

Vi har flera gånger träffat Arbetsförmedlingen för att söka rekrytera direkt via dem. De har dock bara i ett fall kunnat hjälpa oss. En kvinnlig agronom som dock avbröt sitt engagemang efter två månader.

Strategi för 2014

Arbetsförmedlingen i Kristianstad har visat intresse för vår idé Grön Etablering. Tanken är då att Arbetsförmedlingen väljer ut odlingsintresserade från gruppen nyanlända utrikesfödda och erbjuder dem det program som kommer att formas. Se ovan under Grön Etablering.

Risker i rekryteringen är att odling har en kulturell makör beroende på vilket land man kommer ifrån. Denna kan vara kopplad till kön, status, kompetens och fördomar. Att bosätta sig som familj på landsbygden kan också möta på svårigheter. Här visar dock Arbetsförmedlingen i Kristianstad att man lyckats anvisa i tillräcklig omfattning.

Platsen

Att hitta en plats som fyller alla våra krav har varit svårt. Vi har letat efter en plats som uppfyller följande kriterier:

Tillgänglighet

Via tåg eller buss från hela Skåne. Kravet på tillgänglighet är viktigt inte minst då man kan tro att de flesta av deltagarna inte har bil. Någonstans mitt i Skåne vore bra.

Restaurang

Skulle helst finnas minst en restaurang på platsen, gärna flera. Tanken är att de odlingsresultat som kommer fram kan användas av restaurangen.

Dra besökare

Att platsen är naturlig för besökare, som vill se på odlingarna och köpa grönsaker, blommor, frukt, ...

Bra odlingsförutsättningar

Bra klimatförhållanden, skyddat läge, bra odlingsjord, tillgång till vatten, naturgödsel, tillgång till traktorer och andra redskap. Därtill gärna växthus och befintliga odlingar samt möjligheter att utöka odlingarna efterhand. Så bra odlingszon som möjligt.

Välkomnar utrikesfödda

Ägaren behöver också ha en god inställning till utrikesfödda.

God infrastruktur

På platsen krävs också parkeringsplatser, toaletter, varma personalutrymmen, mm

Undervisningslokaler och besöksgrupper

Skulle behövas lokaler för att inte minst vintertid kunna arrangera undervisning och möten samt för att ta emot besöksgrupper.

Goda nätverk på plats

Vissa tider på året kan det vara svårt att hålla helt bemannat. Andra aktörer inom platsen som också bedriver odling är en fördel. Man kan hjälpas åt att se till verksamheten.

Risk för åverkan

Platsen bör ligga så att risken för åverkan på odlingarna är liten. Det kan vara vildsvin, rådjur, sniglar men också illvilliga människor.

Följande platser har besökts och undersökts mot de önskemål vi beskrivit ovan.

FLYINGE UTVECKLING

Ellinge Gård, Eslövs kommun Deningarums gård Östra Göinge, Ringsjöstrand Hörby kommun, Alnarp Lomma kommun, Flyinge Kungsgård Lunds kommun, Borgeby Slott Lomma kommun, Habo Gård Lomma kommun, Holma Gård Höörs kommun, samt Lunds kommun vid ESSMAX4.

Därtill har vi besökt ytterligare några platser och matmarknader utanför Skåne främst Huseby Bruk, Kronobergs län som uppfyller många av de krav man kan ställa.

”Syftet med att pröva platser som vi anser tillräckligt väl fyller våra krav är att fördjupa kunskapen om platsen samt inte minst att fördjupa relationen till platsen och dess ägare, för att nå ett mera långsiktigt mål.”

Vi väljer här att redovisa endast de två platser som vi nådde så långt att vi fick möjlighet att pröva platsen. I de övriga fallen lade vi ner resurser men nådde inte så långt att det gick att föra vidare eller så insåg vi rätt snart att det inte var meningsfullt.

Habo Gård

Gården ägs av Lunds kommun men ligger i Lomma kommun. Man har nyligen rustat upp byggnaderna rejält. Här finns bra lokaler samt en catering restaurang. Man tar emot grupper. Man har en anställd verksamhetsledare och den personal som krävs i övrigt. Därtill finns en varmvattenbassäng för funktionshindrade. Man har cirka 50 000 kvm mark som ligger precis intill och ansluter till Höje å. Marken är god att odla på. Intill ligger en ridskola som har naturgödsel. Man är van att ta emot besökare och gården har även egen minibuss för att hämta vid busshållplats som ligger cirka 3 km bort.

Vi fick låna cirka 900 kvm mark för odling 2011. Odlingarna upphörde våren 2012. Inga längre avtal kom tillstånd. Kommunen tyckte att det fanns risk för konflikter mellan utrikesfödda som odlade och den förening, som sedan många år hade varit på plats. Nätverk på plats ganska bra. Verksamhetsledaren mycket positiv. Tillgängligheten något svag – ligger inte mitt i Skåne. Odlingsförutsättningarna mycket bra. Risk för åverkan liten. Utbildningslokaler finns. Trevlig miljö. Offentligt ägd plats dock med viss tröghet i att fatta beslut.

ODLINGARNA PÅ HABO 2011

Odlingarna bedrevs till övervägande delen med hjälp av stöd från Flyinge Utveckling, som har legat utanför finansieringen av detta projekt.

Under odlingssäsongen 2011 fanns 1-3 personer på plats på Habo Gård. En vattenpump inköptes så att bevattning från Höje å kunde ske. Ett stängsel sattes upp runt det 900 kvm stora området. Flera odlingsytor anlades och olika sorters växter och frön inköptes från Turkiet.

Störst resurser användes till en liten plantage av ett 40-tal turkiska kiwiplantor, från en av medarbetarnas hemby. Jordmånen var mycket lämplig liksom närheten till Höje å, då kiwi har djupa rötter som behöver suga upp vatten i stora mängder, vilket krävs för att plantan på sikt skall kunna bära stora mängder frukt.

Vi odlade även olika sorters höga bönor samt bladkål av olika slag. Därtill odlades olika sorters pumpor av turkiskt ursprung.

En skördefest arrangerades under oktober månad för ett 20-tal gäster där mat tillagades på odlingsresultatet enligt turkisk mattradition.

FLYINGE UTVECKLING

Våren 2012 kunde vi konstatera att samtliga kiwiplantor hade fått så allvarliga frostsador att ingen av dem överlevde. Orsaken till detta dystra besked var nog att de åtgärder som vi satte in för att skydda de unga stammarna inte var de bästa. Den plast som kom att användas snarast motverkade sitt syfte. Det uppstod kondens som ömsom frös till is och ömsom tinade. Barken lossnade och plantorna dog.

Odlingsförsöket avbröts. Vi lämnade dock platsen på grund av de orsaker som anförts ovan.

ODLINGSJÄMFÖRELSE

År 2011 var ett mycket bra år för grönsaksodlaren. Vi gjorde detta år en odling på god jord inom zon 2 i Småland, för jämförelse skull. Vi ville se hur utfallet kunde bli på en annan plats.

Collard Green är en bladgrönsak som inte odlas mycket i Sverige. Fröer hade köpts in på Azorerna, som verkligen gillade denna grönsak. I saluhallen sålde man både stora blad för direkt användning och små plantor att själv plantera.

Azorerna har ett klimat som innebär att man kan odla året runt. I Småland blev bladkålen detta år lika bra som på Azorerna. På Habo gård utvecklades de dock inte lika bra. Sannolikt beroende skillnaden på tillgången på näringsämnen i jorden.

Blå långa bönor med ursprung Slovenien växte till imponerande tre meters höjd och gav rikligt med bönor som här skördas i oktober månad innan frosten kom.

HOLMA GÅRD

Stiftelsen Holma äger Holma Gård, vilken ligger mycket nära Höörs station. Här finns också Skogsträdgårdens vänner, Höörs kommuns dagliga verksamhet, Förskolan Ekorren mfl.

Gården drivs helt ekologiskt.

Platsen bedöms ha förutsättningar för att vara en lämplig plats, då här finns växthus, mark och ett 20-tal byggnader, inklusive utbildningslokal och matsal med cateringrestaurang. Man kan även ta emot konferenser och ett 20-tal övernattande.

Skogsträdgårdens vänner driver en demonstrationsträdgård på Holma Gård, som står öppen för allmänheten. Trädgården har anlagts för att visa vad permakultur och skogsträdgårdar innebär och hur hållbar odling kan bedrivas. Här testas olika odlingsmetoder och en rad nya växter. Demonstrationsträdgården är den enda av sitt slag i södra Sverige. Anläggandet av trädgården startade 2004 och fick stöd från Jordbruksverket. Föreningen driver idag ett projekt Bärfis, där barn från invandrartäta områden i Malmö kommer till Holma och får lära sig mycket om odling och natur. Projektet finansieras av Allmänna Arvsfonden. [Bidra med kompetens och odlingsutbildning.](#)

Holma folkhögskola – en gruppering av intressenter som söker etablera en folkhögskola inriktad på hållbar odling. Se hemsida

Gården vill verka för hållbar ekologisk odling i samma anda som NEEM står för.

Tillgängligheten är god med cirka 1,5 km från Höörs station, där många tåg stannar mitt i Skåne. Man har mycket mark som förr odlades men idag står på bete. Det finns god tillgång på vatten. Man har en restaurang som är aktiv (levererar över 100 portioner varje dag) och även möjligheter till boende för ett 20-tal gäster. Det är en levande gård med många besökare och olika verksamheter bland annat förskola. Bra nätverk för odling, där man hjälps åt. Risk för åverkan är liten, då många bor på gården permanent. Man har även växthus som används för odling idag. Denna odling sker främst med tanke på den egna restaurangen men är delvis öppen kommersiell. Det är daglig verksamhet i Höörs kommun som är sysselsatta med denna odling. Förr i tiden var odlingen mera tydligt kommersiell och bedrevs då av personer som vårdades för alkoholberoende.

Holma har tillgång på redskap och egna maskiner, som kan lånas vid behov.

Odlingszon 3 kan påverka odlingsresultatet något. Här kan lätt frysa om temperaturen ligger när nollstrecket i området. Detta noterades vi vid ett tillfälle våren 2013.

Här finns en stor fruktträdgård med cirka 2000 fruktträd, som idag inte drivs kommersiellt.

Inställningen till utrikesfödda kan eventuellt påverka utfallet. Vi har lagt mycket tid på att vårda relationen till Holma, genom att föreningen Flyinge Utveckling sedan maj 2013 har haft 1-2 personer på plats nästan dagligen. Vi bedömer att detta relationskapande arbete har varit framgångsrikt men också att det måste fortsätta.

Inom Holma finns flera personer både anställda och verksamheter med deltagare som är utrikesfödda.

En ansökan har lämnats till Europeiska Socialfonden i september 2013. Detta steg togs som en konsekvens av ett styrgruppsmöte den 25 februari 2013 som hölls hos Länsstyrelsen i Kristianstad.

Denna ansökan kallad Grön Etablering har en inriktning som ligger mycket nära det som projekt NEEM står för.

Grön Etablering

Följande text är hämtad från den inlämnade ansökan

Inom trädgårdsnäringen behövs arbetskraft, men också personer med drivkrafter att starta eget, för att öka utbudet av närodlat mat, ekologiskt odlat, utveckla målen med matlandet Sverige och för att minska behovet av import av mat.

Projektet Grön Etablering avser att skapa bättre förutsättningar för människor, som står långt från arbetsmarknaden, att etablera sig inom trädgårdsnäringen antingen som anställda eller i egna företag. Grön Etablering vill på en och samma plats erbjuda Svenska För Invandrare (SFI) i kombination med grön utbildning, grön praktik och stöd från etableringslots.

Målgruppen är trädgårdsintresserade, främst nyanlända med utländsk bakgrund. Vi räknar med att årligen kunna ta in 15 deltagare från Skåne och att etableringen skall omfatta två år. Vi tänker då främst på deltagare som har nära till tåglinjen Malmö - Lund – Höör och Kristianstad – Hässleholm – Höör.

En viktig uppgift är att finna en plats med de rätta förutsättningarna, så att projektet Grön Etablering har goda möjligheter att lyckas. Tillgänglighet, tolerans, utbildningslokaler, mark & resurser, långsiktighet, hållbar odlingsideologi, nätverk och kompetens är viktiga egenskaper.

Av stor betydelse är också att platsen har sådana egenskaper att där efter hand kan utvecklas verksamheter som rör arrendera mark, odlingslotter, produktutveckling, försäljning och servering, vilket gör att flera personer kan finna sin försörjning.

Medfinansieringsmöjligheter finns via Arbetsförmedlingen, SFI via deltagarens hemkommun, Landsbygdsprogrammet via projektstöd Länsstyrelsen i Skåne och Region Skåne.

En organisation som kan erbjuda ett samlat grepp på de behov som identifierats inom Grön SFI efterfrågas bland annat av Arbetsförmedlingen i Kristianstad.

Kommentarer:

Om platsen i sig skapar möjligheter till försäljning av frukt och grönt så är det ett extra plus. Om det finns en restaurang på platsen så skapas möjligheter för att också erbjuda utbildning och produktutveckling som kan prövas i praktiken.

ODLINGARNA PÅ HOLMA GÅRD

Odlingarna inleds genom förberedelser 2012 och kunde sedan förverkligas under odlingsäsongen 2013. Ett cirka 300 kvm stort markområde i anslutning till växthuset kom delvis i odling.

Genom att vi kunde förgro i växthuset så kunde vi få fram egna tomatplantor, majrovor, krasse, bönor och olika kålsorter för utplantering.

Efter att vi skördat så började vi planera för nästa års odlingar baserat på upphöjda odlingsbäddar, som vi anlade under oktober-november.

Ett 20-tal bäddar i storlek 3000 x 1200 mm anlades. I dessa fylldes på med gödsel och kompostjord. Bäddarna byggdes med äkta kärnfuru 50 mm tjocka från lokalt sågverk som spikades ihop med 150 mm spik. Höjden är 200 mm vilket gör att bädden blir ordentligt upphöjd och därmed får en högre temperatur. De kraftiga ramarna kan sedan förses med plasttunnlar om man så vill. Även sniglar blir lättare att utestänga.

Det odlingsresultat vi fick bestod av tomater från ett femtiotal frilandstomater, som växte bra. Tyvärr fick tomatplantorna brunröta vilket gjorde att skörden blev mycket mindre än den annars kunde ha blivit.

Majrovorna gick bra, liksom pumporna som blev mycket stora. Ärtor och bönor gick sämre än väntat.

Att förgro i växthuset fungerade mycket bra.

Vi gav bort det mesta av våra odlingsresultat till andra som var där, restaurangen samt våra anställda. Våra anställda hjälpte till i växthuset, skördade frukt och bär, plockade sten på en åker, grävde hos Skogsträdgårdens vänner – allt i syfte att skapa en bra relation med alla verksamheter som finns på Holma. Om vi inte var där så hjälpte andra till med vattning även av vår del.

Potential finns att utöka odlingarna. Ett större stycke har plöjts upp framför växthuset vilket framgår av bilden till vänster. Det finns dessutom mycket mer mark runt växthuset som kan tas fram för odling.

Kontaktpersoner och medverkande

Flyinge Utveckling Gunnar Petersson, fil. kand. har som bakgrund: anställningar Lunds Universitet (20 år), företagare inom Forskningsbyn Ideon i Lund (15 år), ordförande Flyinge Utveckling (10 år)
Erfarenheter från projekt som syftar till samverkan, synliggöra möjligheter, kunskapspridning. Har startat och drivit ett antal företag i olika organisationsformer.
Projektledare i flera projekt bland annat åt Region Skåne, ESF-rådet, Sparbanksstiftelsen, Jordbruksverket. Länsstyrelsen i Skåne län, Hela Sverige skall leva

Telefon 046 522 20

Epost: gunnar.petersson@flyinge.nu

Övriga i nätverket

Jan Seebass fd Region Skåne landsbygdsutvecklare
Ideon Agro Food, Jens Sörvik
SwePharm AB, Malin Olbe
Leader Blekinge, Tommy Svensson
Region Skåne Miljövårdfonden, Bo Fransman (styrgrupp)
Flyinge AB, Sune Hagström
Herbert Felix institutet, Ingmar Jeppsson
HUT Skåne Mat-nätverket bland annat Ruzena Svedelius
SLU Alnarp, Håkan Sandin projektet "Tillväxt Trädgård", Håkan Schroeder
prorektor, Helena Karlén mfl
Arbetsförmedlingen AMO-Lund, Staffan Hällö, Carina Friis
Arbetsförmedlingen Kristianstad
Länsstyrelsen i Skåne län Helena Hölerman, Henrik Andersson
Leader Gotland Catharina Hellström Engström fd Länsstyrelsen i Skåne
Mossagården Eko AB, Ebba-Marie Olsson
LIFS, Lunds Integrations Främjande Samarbetsorganisation, Bela Fodor
Sparbanksstiftelsen Färs och Frosta
Hållbar Mobilitet, Malmö Britt Carlsson Green
Skånska Livsmedelsakademin Janni Vestergaard (styrgrupp)
Skogsträdgårdens Vänner, Esbjörn Wandt, Britta Nylander, Arne Jansson, Johanna Johansson
Holma Stiftelsen, Arne Sjöström, Krister Persson

Habo Gård, Lars Johansson Berg verksamhetsledare, Tove Klette kommunalråd
Lunds Stift, Antje Jackelén biskop, mfl

Jan Seebass har lång erfarenhet och brett kontaktnät. Jan har dock gått i pension. SwePharm AB är flera forskare med möjlighet att analysera växternas innehåll. Se även www.swepharm.com
Leader Blekinge har ett leaderprojekt som tar upp integration och odling
Region Skåne visar på olika sätt intresse för odling och särskilt om man kan finna metoder som är bra för miljö/klimat.
Flyinge Kungsgård hade tidigare en stor egen odlingsträdgård.

Herbert Felix institutet vill verka för entreprenörskap i Herbert Felix anda. Felix gurkor
HUT Skåne erbjuder ett nätverk av odlingsintressenter.

SLU Alnarp är intresserade av att stärka grönt entreprenörskap och samverkar med Flyinge Utveckling. Man har också utvecklat kontakter med ESS kring hur man kan använda spillvärme från ESS anläggningen.

Arbetsförmedlingen AMO-Lund. Flyinge Utveckling har ett samarbetsavtal inom Jobb och Utvecklingsgarantin. AMO-Lund omfattar hela Leaderområdena Lundaland och MittSkåne.

LIFS organiserar över 30 aktiva medlemsföreningar för utrikesfödda
www.lifs.org
Sparbanksstiftelsen Färs och Frosta Sparbank, ger via sin stiftelse bidrag till föreningar och projekt.

Skånes Livsmedelsakademi har stöd från Länsstyrelsen och Region Skåne.
www.livsmedelsakademin.se
Janni Vestergaard ingår i projektets styrgrupp.

Habo Gård ligger i Lomma kommun men ägs av Lunds kommun.
Holma Gård ligger i Höörs kommun och ägs av en stiftelse – Holmastiftelsen, som verkar för ekologisk odling. Här finns växthus, restaurang samt ett 20 –tal byggnader.

Holma folkhögskola

Jonas Wilson är anställd i ett Leaderprojekt 30% under 6 månader med start januari 2014.

Syftet är att få igång en folkhögskola på Holma med inriktning på ekologisk odling men också omställning till klimatsmart samhälle.

jonas wilson

jonas.wilson@live.se

Intressenter i Holma folkhögskola är

Skogsträdgårdens Vänner	Esbörn Wandt mfl
FOBO	Karin Jansson
Biodynamikerna	Gunilla
Permakultur Sverige	Bitte Nylinder, Kicki Bobacka
Framtiden i våra händer	Karin Ljungman – Nilsson
Sambruket	Susanne Velander
Kärngårdar i Skåne	
Hållbarhetspsykologerna	Annika Tibblin
Österlens folkhögskola	
Glokala folkhögskolan	
Höörs kommun	Peter Wåhlin
	Hugo Malm som är tänkt att bli
rektor	

Man ansöker om tillstånd hos Folkbildningsrådet

Man måste ha 54 elever och efter två år 108 elever på heltid.

A1. Omvärldsanalys angränsande områden

Finns några projekt/verksamheter som tangerar detta projekt i sitt upplägg.?

Macken Växjö är ett sådant projekt där man driver odling med utrikesfödda men där odlingarna ligger i staden Växjö inte långt från stadskärnan.

www.macken.coop

Sparlösa trädgård 534 90 (Vara kommun)

<http://www.sparlosa.se/>

Här söker man odla grönsaker med metoder som är ekosunda. Göran och Isabelle Forsberg. Båda med bakgrund från SLU.

<http://www.wiksundstradgard.se/>

Lars Ångström före detta riksdagsman. Generalagenter för rockdust i Sverige. Har återförsäljare bland annat i Laholm.

Från Odlan.nu

”Svenska motsvarigheter är Baralith från Baramineraler i Skåne och Mineralkraft. Baralith har funnits flera år som komponent i jordblandningar. Försäljning till privatpersoner genom Håkan Anderssons Trädgård, Ekerö. Mineralkraft är en helt ny produkt. Försäljning och distribution Rölunda Gärd, Bålsta, vars produkter bl.a. finns på COOP, Lantmännen och i trädgårdsbutiker. Stenmjölet myllas ner i jorden och kan användas till alla slags växter.

www.baramineraler.se

www.ha-tradgard.nu

www.mineralkraft.se

www.rolunda.se

www.seercentre.org.uk

www.wiksundstradgard.se ”

Bara Mineraler i Skåne

Man säljer Baralith en basaltmjölsprodukt man importerar från Skottland.

Mats Johansson –Kron 040 54 22 10

Kunder i Skåne är Liljedahlsgården i Skurup 0411-444 28 Håkan

De odlar perenner, Baralith skyddar mot svamp.

Han hänvisar även till konsulent Anna-Karin Johansson

Vendels trädgård 018-33 73 80

Lars Rudin, Laholm 0430 718 07. Har rapport Skadegörare utgiven Jordbruksverket 2010. Har prövat Baraliths effekter mot svamp.

Biosa är en produkt som stärker bladmassan. Företaget finns i Båstad.

Penac är en annan produkt inom området.

Rock dust i odling är klimatvänligt

<http://www.commondreams.org/headlines05/0321-02.htm>

Sök på rock dust så hittar du massor av kunskap som pekar på att denna metod innebär klimatsmart odling som värnar om jorden och ger mera hälsosamma grönsaker med större mineralinnehåll.

RaaTec AB

www.raatec.com

Företaget säljer Zeolit som är en mineral som bildas i reaktion mellan vulkaniskt glas och saltvatten. Importeras främst från Ungern..

Ocean Grown betyder lösta mineraler från havet

<http://www.nutritor.se/>

En vattenbaserad lösning som späds ut och sprayas över odlingarna.

Över 90 olika mineraler finns i lösningen. Dessa mineraler kan tas upp direkt via bladen, vilket påstås vara mycket effektivt.

Huseby Bruk (Småland)

www.husebybruk.se

Gunnar Kaj har format en trädgård med grönsaksodlingar för besökande Cirka 150 000 besökare per år. Ägare Statens Fastighetsverk

Kulturens Östarp (Sjöbo kommun)

Tillhör Kulturen i Lund och är en kulturmiljö från 1811 med en riktigt bra restaurang.

Lunds botaniska trädgård

<http://www.botaniskatradgarden.se/>

God kunskap om odling av växter från hela världen

Smaka på Skåne (Kristianstad)

<http://www.smakapaskane.se/>

Här finns ett bra utbud av kurser mm redovisat i ett kalendarium.

Drivs numera av Skånska Livsmedelsakademin

Matrundan Österlen

28maj – 6 juni 2011

Austad Gård Stenungsund (Västra Götaland)

<http://www.austadgaard.com/>

Tillväxt Trädgård (Lundaland)

SLU Alnarp, Håkan Sandin

<http://tillvaxttradgard.slu.se>

Lunds botaniska trädgård

Marie Widén

www.botaniskatradgarden.se

SLU Alnarp

H. Riskanalys/riskhantering

Eftersom projektet pågått sedan 2011 har vi vunnit många erfarenheter kring risker både vad gäller att finna utrikesfödda som vill odla men också svårigheter att finna platser som vill ta emot utrikesfödda. Därtill har vi gjort omfattande odlingsförsök vilket också innebär en risk. Vi vill också belysa hur vi har hanterat riskerna.

Rekrytering av utrikesfödda som vill odla

Habo Gård odlingarna 2011 rekryterade vi intresserade från föreningens jobbarena. Denna grupp innebar utrikesfödda som varit länge i landet.

Arbetsökande sedan flera år. Sade sig ha odlingsintresse och kunskap och erfarenheter från hemlandet. En man från Turkiet blev vårt val, som fick hjälp av flera andra personer. Han hade en odlingsutbildning från sin ungdom i Turkiet. Hans hemby hade liknande klimat som här i zon 1.

Holmaodlingarna 2013 sökte vi rekrytera men hittade ingen utrikesfödd som ville resa hit.

Hantering av risk. Vi har sökt samarbete med Af Kristianstad som säger att man har minst ett 20-tal utrikesfödda nyanlända som vill odla.

Finna en plats som vill ta emot utrikesfödda som vill odla

NEEM projektet har haft svårigheter att finna en plats som kan tänka sig vilja ta emot grupper av utrikesfödda i odling. Många platser har undersökts. På två platser fick projektet möjlighet att provodla.

Habo gård

Ligger i Lomma kommun zon 1+. Nära havet och Höje å.

Habo gård anförde synpunkten att det skulle kunna bli konflikt med den handikapverksamhet, som man bedriver på Habo Gård sedan länge. En synpunkt som man gott kan förstå. Å andra sidan skulle det också kunnat bli en tillgång som berikat Habo Gård.

Holma Gård

Ligger i Höörs kommun nära Höör inom odlingzon 3

Holma Gård har negativa erfarenheter från tidigare då grupper av utrikesfödda vistats där. Vi hoppas emellertid kunna övertyga dessa eftersom de också har positiva erfarenheter och flera utrikesfödda som arbetar på gården.

Hantering av risk. Vi har under 2013 års odlingssäsong haft personal på plats nära nog dagligen. Personalen har byggt förtroende med ägarna och övriga intressenter på gården. Personalen har bekostats av Flyinge Utveckling utanför

FLYINGE UTVECKLING

projektmedlen. Vi planerar för att göra på samma sätt under 2014 om vi får ekonomiska möjligheter.

Risker med att odla med fröer, material från andra länder.

Under 2011 odlade vi på Habo Gård kiwi plantor som hämtades från Turkiet. Alla plantor växte bra under 2011, men plantorna frös våren 2012. En vår, som var riktigt besvärlig med omväxlande frost och vårvärme. Kompetens kring hur unga plantor skulle skyddas under vintern och våren saknades, får vi konstatera i efterhand.

Många andra fröer från olika länder har prövats både 2011 och 2013. Utfallet har i vissa fall varit tveksamt får vi konstatera i efterhand. Syftet har varit att testa och prova. Särskilt på Holma där vi hade mycket bra förutsättningar att dra upp plantor inomhus för utplantering på friland. Holma Gård ligger i zon 3.

Fröer som provats med ursprung Turkiet är frilandstomat, Krasse, Majrova, pumpa, squash, blomkål, sockerärtor, berlottibönor, bladkål, mm

Fröer från Azorena
Collard Green (se bild på sida 2). Har odlats i zon 2, zon 3 och zon 1. Kräver bra tillgång på näring. Bild från odling i zon 2 år 2011. Mycket bra resultat.

Bönor från Slovenien och Tyskland

Blå höga, gula låga flera olika sorter. Kräver +15 då de sås. Bra resultat i zon 2.

Hantering av risker med frilandsodling.

I Holma finns växthus som gör att man kan så inomhus och skola ut färdiga plantor när det blivit tillräckligt varmt.

Upphöjda odlingsbäddar med kant av plank, som gör det lättare att skydda mot frost och sniglar, har anlagts under oktober-november 2014.

De 21 stycken odlingsbäddarna har fått ett tjockt lager av lokalt producerad kompostjord samt i botten gödsel. Kanterna är cirka 25 cm höga och 5 cm tjocka och sammanfogade med 150 mm spik. (se sida 2)

Ömtåliga plantor kan nu enklare skyddas med odlingsväv eller odlingstunnlar.

Sniglar bör lättare kunna hållas ute.

Bevattning blir lättare då odlingsytorna blir tydliga.

Ogräsrensning blir också mera tacksam, då lite ogräs utanför bäddarna inte stör så mycket.

Grön Etablering

